

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

7 Septima signat eos qui leges composuêre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

gitavit sciens, hoc pertulit nesciens, & 4. propter talem pollutionem a sacro mysterio ea die abstinere oportet.

1 ¶ Veris] In plerisque codicibus B. Gregorij, & apud Bedam, & in collectione conciliorum Colonie 1530. impressa, legitur variis: in aliquibus vero B. Gregorij codicibus, variis: sed ob glossam non est mutatum.

2 ¶ Si tamen] In Codicibus B. Gregorij, & apud Bedam est, si tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concusserit. In collectione vero Isidori etiam manuscripta, si tamen animum dormientis turpes imaginationes concusserunt, quem sensum retinet etiam lectio Pamormia: nam Burchardus, & Ivo parum ab originali discrepant.

3 ¶ Non fit tunc, sed suo] Omnia fere Gratiani manuscripta exemplaria habent, vel suo: Caterum magna hoc loco est inter ceteros collectores, & Bedam & B. Gregorij codices varietas: In collectione Isidori etiam manuscripta est, qua in re unum ibi ostenditur, ipsa mens non rea, nec tamen suo iudicio libera. Verum ob codicum varietatem nihil est in contextu mutatum.

4 ¶ Et propter] Hec usque ad finem, neque in codicibus B. Gregorij, neque apud Bedam, neque in tribus vetustis Gratiani exemplaribus latenter. Sunt tamen apud Burchardum, Ivonem, & Lanuermian, & Polycarpum.

¶ Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione solam, sed delectatione & consensu.

C. II. PALEA I.

Sed a pensandum est, ipsa cogitatio utrum in suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati consensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet suggestione, delectatione, consensu: suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum; quia & b primo culpam serpens suggestit. Eva velut caro delectata est, Adam velut spiritus consentit. Et necessaria est magna discretio, ut inter suggestionem, a. delectationem, & consensum iudex sui animus praefideat. Cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnino perpetratum non est: cum vero caro delectari coeperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensum ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perficere. In suggestione igitur peccati semen est, in delectatione fit nutritivum, in consensu perfectio. Et saepe contingit, ut hoc, quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi consentiat. Et cum caro sine anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitus, ut ei ex ratione contradicatur, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, sed ligatum se vehementer ingemiscat. Unde & ille celestis exercitus praecipuus miles gemebat, dicens ei: [Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & captivum me ducentem in lege d. peccati, qua est in membris meis] Si autem 3. captivus erat, minime repugnabat: quapropter & captivus erat, & repugnabat. Igitur legis mentis eius lex, qua in membris est, repugnabat: si autem repugnabat, captivus non erat. Ecce itaque homo est (ut ita dixerim) captivus, & liber: liber ex iustitia, quam diligit; captivus ex delectatione, quam portat invitus.

1 ¶ Palea] Abest hac palea non solum a primo & decimo Vaticano, verum & ab aliis, quae aliquot paleas habent. Rubrica autem abest ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, componit se pontifex superiore, quemadmodum etiam apud Burchardum & Ivonem.

2 ¶ Suggestionem] Sic emendatum est ex originali, a quo parum discrepat Ivo: antea legebatur, & necessaria est

a Beda ibid. Burch. l. 5. c. 43. Ivo par. 2. c. 52. b. al. cum primam. c. Rom. 7. d. al. legem.

magna discretio inter suggestionem, & inter delectationem, atque consensum, iudicem sui facit animum praefidem. Burchardus, iudicem sui praefidere animum. Reliqua fere ut Gratianus. Apud Bedam vero, & inter suggestionem, atque delectationem, inter delectationem, & consensum iudex sui animus praefideat. In collectione Isidori, & necessarium est magna discretione inter suggestionem, & delectationem atque consensum iudicem sui proderet animum.

3 ¶ Si autem] Magna etiam hoc loco codicum varietas est. brevissima, & satis integra lectio est in codice epistolarum B. Gregorij, olim Lutetia impresso. Si autem captivus erat, minime pugnabat, sed pugnabat, quapropter captivus non erat. Ecce itaque, &c.

¶ Quando fit peccatum nocturnis imaginibus illudi.

C. III. ¶ Item Isidorus lib. 3. Sententiarum, de summo bono, cap. 6.

Non a. est peccatum, quando nolentes imaginibus nocturnis illudimur, sed tunc est peccatum, si, antequam illudamur, cogitationis affectibus praevenimur. Luxurie quippe imagines, quas in veritate gessimus, saepe dormientibus in animo apparent, sed innoxiae, si non concupiscendo occurrunt. Qui nocturna illusione polluitur, quamvis extra memoriam turpium cogitationum sese praesentiat inquinatum, tamen hoc ut tentaretur, culpa sua tribuat, suamque immunditiam statim fletibus tergat.

Huius itaque b. respondetur. In Lege, & in Evangelio naturale jus continetur, non tamen quacunque in Lege & Evangelio inventuntur, naturali iuri coherere probantur. Sunt enim in Lege quaedam moralia praeccepta, ut non occides: quaedam mystica, ut potest sacrificiorum praeccepta, ut de agno, & alia similia. Moraliaman. a. a. ad naturale jus spectant, atque ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mystica vero, quantum ad superficiem, a naturali iure probantur aliena: quantum ad moralem intelligentiam, inveniuntur sibi annexa, ac per hoc, esse secundum superficiem videantur esse mutata, tamen secundum moralem intelligentiam mutabilitatem nescire probantur. Naturale ergo jus ab extraordinaria creatura incipiens, ut supra dictum est, manet immobile. Ius vero consuetudinis post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines convenientes in unum, coeperunt simul habitare, quod ex eo tempore factum creditur, ex quo Cain c. civitatem adificasse legitur: quod cum diluvio d. propter hominum avaritatem fere videtur extinguitur, postea a tempore Noe reparatum, sive potius immutatum existimatur, cum ipse simul cum aliis alios caput opprimeret: alii sua imbecillitate eius ditioni coeperunt esse subiecti, unde in Genesi c. legitur de eo [Coepit Noe robustus venator esse coram Domino] id est, hominum oppressor & extingit, quos etiam ad turrim adificandam allexit.

1 ¶ Id est] Glossa ordinaria ad istum locum ex Alcuino ita habet: id est, hominum oppressor, & extingit: quos allexit, ut turrim contra Deum confiterent.

DISTINCTIO VII.

1 ¶ Vi autem constitutionis caput a justificationibus, quas Dominus tradidit Moysi, dicens: [Si emeris servum Hebraum, &c.]

¶ De conditionibus legum.

C. I. Unde Isidorus lib. 5. Etym. c. 1. ait.

Moyse factis literis explicavit. Phoroneus Rex Graecis primus leges, iudiciaque constituit. Mercurius Trismegistus primus leges Aegyptiis tradidit. Solon primus leges Atheniensibus dedit. Lycurgus primus Lacedaemoniis iura ex Apollinis autoritate confinxit. Numa Pompilius qui Romulo successit in regno, primus leges Romanas edidit. Deinde, cum populus seditiosos

a Ivo p. 9. c. 112. b al. ita. c Genes. 4. d Genes. 7. e Gen. 10. f Exod. 12.

magistratus fecere non posset. Decemviros legibus scribendis creavit, qui leges ex libris Solonis in latinum sermonem translatas, xii. tabulis exposuerunt.

C. II. Nomina eorum, qui leges xii. tabularum exposuerunt.

FVerunt et autem hi, Ap. Claudius, T. Genucius, P. Scetius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius. Hi decemviri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris e primus consul Pompeius instituit, sed non perseveravit obtrahentium metu. Deinde Caesar cepit id facere, sed ante interfectus est. Paulatim autem antiquae leges vetustate, atque incuria obsoleverunt, a quarum etiam nullus iam usus est, notitia tamen necessaria videtur. Novae leges a Constantino Caesare coeperunt, & reliquis succedentibus: erantque permixtae, & inordinatae. Postea Theodosius minor & Augustus ad similitudinem Gregoriani, & Herimogeniani codicem factum constitutionum a Constantini temporibus sub proprio cuiusque Imperatoris titulo disposuit, quem a suo nomine Theodosianum vocavit.

DISTINCTIO VIII.

Differt autem jus naturale f. a consuetudine, & consuetudine. Nam jus naturale omnia sunt communia omnibus, quod non solum inter eos servatum creditur, de quibus legitur g: [Multitudinis autem creditum erat eorum unum, & anima una] &c. verum etiam praecedenti tempore a Philosophis traditum invenitur. Unde apud Platonem illa civitas iustissime ordinata traditur, in qua quique proprios necesse affectus. Iure vero consuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius.

C. I. Jus divinum omnia sunt communia omnibus, iure vero constitutionis, hoc meum, illud alterius est.

Unde Augustinus ait tract. 8. ad c. 1. Joannis.

Quo b iure defendis villas ecclesiae i? divino, an humano? Divinum jus in scripturis habemus, humanum jus in legibus Regum. Unde quisque possidet, quod possidet? nonne iure humano? Nam iure divino [Domini i est terra, & plenitudo eius]. Pauperes, & divites Deus de k uno limo fecit: & pauperes, & divites una terra supportat. Iure tamen humano dicitur, haec villa mea est, haec domus mea, hic servus meus est. Iura m autem humana jura Imperatorum sunt; quare? Quia ipsa jura humana per Imperatores, & reges facti Deus distribuit generi humano. Item ibidem paulo inferius. ¶ Tolle 2 jura Imperatorum, & quis audeat dicere, mea est illa villa, aut, meus est ille servus, aut, domus haec mea est? si autem, ut teneantur ista ab hominibus, regum jura fecerunt, vultis, ut reticemus leges, ut gaudeatis? Item ibidem paucis interjectis. ¶ Legantur leges, n ubi manifeste praeceperunt Imperatores, eos, o qui praeter ecclesiae catholicae communionem usurpant sibi pomem Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiae audeant possidere. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iam dixi, de iure humano agitur, & tamen Apostolus p voluit serviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit [Reges reveremini.] Nolite dicere, quid mihi, & regi? Quid tibi ergo, & possessioni? Per jura Regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas, quia ipsa q jura humana re-

a al. seditiosus. b Isidorus ibidem continenter. c al. libras. d exoleverunt. orig. Ivo p. c. 170. Pann. l. 2. c. 144. e al. junior. f al. natura. g Actus. h Ansel. l. 2. c. 62. Ivo p. 3. c. 194. Pann. l. 2. c. 63. i Psal. 73. k Gen. 2. l dicitur. orig. m Iure ergo humano, iure Imperatorum: quare? orig. n Cod. l. 1. tit. 15. c. 2. & cod. Theo. l. 16. tit. 3. c. 43. 32. 34. o al. ut. p 2. Pet. 2. q ad ipsa. orig. & Ivo.

nunciasti, quibus possidentur possessiones.

1 ¶ Ecclesiae] Haec dicitur non est apud B. Augustinum. Nam ibi ait contra Donatistas, qui legibus Imperatorum villas sibi adeptas, & Ecclesiae catholicae attributas esse queruntur. Digere, cum Donatista dicerent, villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, ut eos ipse convincat, nullum jus in illis habuisse, aut habere: quibusdam praepositi addidit ista. Quo iure defendis villas? divino, &c. Et infra. q. 1. c. si quis causa. ubi Gratianus citat verbum huius capiti, ista dicitur, Ecclesiae, non habetur. Est tamen apud Anselmum, Pionem, & in Panormia locis indicatis.

2 ¶ Tolle] Quoniam glossa obicit, ne omnia emendarentur, aut adderentur, quaeque addenda videbantur, placuit integrum apponere locum B. Augustini. Apud ipsum legitur post ver. humano, antecedenti paragraphi, haec sequuntur: Vultis legamus leges juris peritorum, & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere, recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerint ab haereticis possideri. Sed quis mihi est imperator? secundum jus ipsius possides terram. Aut tolle jura Imperatorum, & quis audeat dicere, mea est illa villa, aut meus est ille servus, aut domus haec mea est? Si autem ut teneantur ista ab hominibus, jura acciperunt Regum, vultis recitemus leges, ut gaudeatis, quia vel unum hortum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbae, quia vel ibi vobis permittitur permanere; leguntur enim leges manifestae, ubi praeciperunt Imperatores, &c.

2 pars. ¶ Dignitate vero jus naturale similiter praevalere consuetudini, & constitutioni. Quaeque enim vel moribus recepta sunt, vel scriptis comprehensa, si naturalis iuri fuerint adversa, vana & irrita habenda sunt.

C. II. Adversus naturale jus nulli quidquam agere licet.

Unde Augustinus ait lib. 3. confess. c. 8.

Qua a contra mores hominum sunt flagitia, pro quorum diversitate vitanda sunt, ut pactum inec se civitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla civis, aut peregrini libidine violeat. Turpis enim omnis pars est suo universo non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet iubet, etsi nunquam ibi factum est, faciendum est; & si omnium, instaurandum est; & si institutum non erat, institutum est. Si enim Regi licet in civitate, cui b regnat, iubere aliquid, quod neq; ante illum quicquam, nec ipse unquam iusserat, & non contra societatem civitatis ejus obtemperatur, imo contra societatem non obtemperatur, (Generale quippe pactum est societatis humanae obedire Regibus suis.) quanto magis Deo regnatori universae creaturae suae, ad ea quae iusserit, sine dubitatione se viendum est? sicut enim in potestatibus societatis humanae major potestas minori ad obediendum praepositur, ita Deus omnibus.

¶ Caput hoc est ex epistola Nicolai, quae incipit, Epistolam Beatitudinis tuae; extatq; una cum aliis ejusdem, & aliorum Pontificum epistolam manuscriptis Roma, in Bibliotheca monasterii Dominicanorum, ex qua hoc caput extractum est.

¶ Radicitus est evellenda perniciose consuetudo.

C. III. Item Nicolaus Papa Hincmaro Remensi Archiepiscopo.

Mala e consuetudo, quae non minus quam perniciose corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt praevariationes, & varix d praesumptiones eelerime non compressae pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.

a Ivo p. 4. c. 178. b al. in qua. c Ivo p. 4. c. 203. Pan. l. 2. c. 21. d al. vana. Sub persona Libera Lillo Vagenis.

¶ Veripani

